

Formy individuální nerodinné péče o děti do 6 let v České republice

Jana Barvíková

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Obsah příspěvku

- ***Formy a podmínky individuální nerodinné péče o děti do 6 let***
  - Neformální (neprofesionální) péče (bezúplatně / za úplatu)
  - Šedá ekonomika – „práce na černo“
  - Ziskové (komerční) formy péče
- ***Shrnutí vybraných poznatků a problémů***

Neformální (neprofesionální) péče

Bezúplatné poskytování péče:

- **Prarodiče** (jejich role v ČR tradičně až fenomenální, do budoucna může doznat značného oslabení v souvislosti s posunem věku odchodu do důchodu, snižováním výší penze apod.)
- **Sousedská výpomoc**

Poskytování „neprofesionální“ péče za úplatu

- **příležitostné či krátkodobé hlídání dětí, nejde-li o podnikání za účelem dosažení zisku**
- **odměna za poskytnuté služby by měla být přiměřená, aby postačovala na úhradu nákladů spojených s péčí o dítě (náklady na poskytnuté hygienické prostředky, energie, odměna pečovatele, apod.) a nepřevyšovala je**
- **uzavření dohody mezi rodiči a osobou příležitostně o děti pečující (může být jen ústní, výhodnější písemná forma)**
- **přivýdělek při této péči:**
  - **možný i při souběžném čerpání mateřské dovolené (peněžitě pomoci v mateřství) či rodičovské dovolené (tzv. rodičovský příspěvek);**
  - **podléhá dani z příjmu fyzických osob až od určité roční výše (15 000 Kč / 600 €)**
  - **v případě trvale zaměstnané osoby je maximální roční objem příjmů, při kterém není třeba daňové přiznání podat, nižší (6 000 Kč / 240 €)**

Projekt Trojlístek - zapojení seniorů do hlídání dětí v zaměstnaných rodinách za symbolickou odměnu

Šedá ekonomika – „práce na černo“

- nehlášená práce, smluvní ceny, z výdělků neplynou daně a platby na sociální pojištění, pracovníci nejsou kryti zákonnou ochranou poskytovanou platným pracovněprávním zákonodárstvím
- *Další negativní systémové důsledky:*
  - snižování cen na oficiálním trhu → ohrožení solidních agentur
  - kontrola kvality péče jen na zodpovědnosti rodičů

Proč rodiny preferují chůvy „na černo“?

- Nižší ceny (100-150 Kč/ 4-6 € / hod Praha)
- Příjmová situace rodin
- Vysoká míra tolerance práce na černo v české společnosti
- Různé bariéry – např. obava chůvy stát se OSVČ, uzavřít smlouvu
- Nedůvěra k agenturám, příp. špatná zkušenost s jejich službami
- Vysoká provize agentuře za zprostředkování
- Specifické potřeby rodiny → vlastní výběrové řízení
- Výběr chůvy na doporučení z okruhu známých – „dědění“ osvědčené chůvy, nemocniční zdravotní sestry atd.
- Nedostatečná nabídka v místě bydliště (venkov)

Ziskové (komerční) formy péče

Živnosti vhodné pro poskytování péče o malé děti

(dle živnostenského zákona)

- **Vázaná živnost „Péče o děti do 3 let věku v denním režimu“**
- **Volná živnost „Poskytování služeb pro rodinu a domácnost“**
- *Podnikat může každá osoba starší 18 let splňující všeobecné podmínky pro získání živnostenského listu.*
- *Příjem OSVČ podléhá zdanění*
- *Účast OSVČ na důchodovém pojištění (hlavní/vedlejší SVČ)*
- *Účast OSVČ na nemocenském pojištění je dobrovolná*

Vázaná živnost

„Péče o dítě do tří let věku“

- výchovná péče o svěřené děti v denním nebo v celotýdenním režimu zaměřená na rozvoj rozumových a řečových schopností, pohybových, pracovních, hudebních a výtvarných schopností a kulturně hygienických návyků přiměřených věku dítěte
- zajišťování bezpečnosti a zdraví dětí, jejich pobytu na čerstvém vzduchu, stravování, spánku v odpovídajícím hygienickém prostředí a osobní hygieny dětí, včetně poskytování první pomoci

Volná živnost „Poskytování služeb pro rodinu a domácnost“

- individuální péče o děti nad 3 roky věku v rodinách
- příležitostné krátkodobé hlídání dětí (včetně dětí do 3 let věku)

Dále pak:

- *péče o osoby vyžadující zvýšenou péči*
- *zajišťování chodu domácnosti (vaření, úklid, praní, žehlení, péče o zahradu a podobně)*
- *obstarávání nákupů a jiných záležitostí souvisejících s chodem domácnosti a jiná obstaravatelská činnost*

Vázaná živnost „Péče o děti do 3 let věku v denním režimu“

- **Věk dětí: 0-3 roky**
- **Podmínka odborné způsobilosti: ano**
- **Maximální počet dětí na pečující osobu: není stanoven***
- **Provozovatelé: fyzické a právnické osoby**
- **Úhrada od rodičů: smluvní ceny**
- **Kontrola kvality poskytované péče: není prováděna**
- **Hygienické, prostorové a provozní požadavky: v domácnosti rodičů dítěte ne X v domácnosti chůvy ano – kontrolu provádí orgán ochrany veřejného zdraví**
- **Požadavky na stravování: je-li v domácnosti chůvy zajišťováno, pak v souladu s požadavky potravinového práva**
- **Delikty a sankce: stanoveny pouze v souvislosti s provozováním živnosti**
- **Povinnost uzavřít pojistnou smlouvu odpovědnosti za škodu: ne**

Volná živnost „Poskytování služeb pro rodinu a domácnost“

- **Věk dětí:** do 3 let pouze příležitostné krátkodobé hlídání dětí, denní péče až od 3 let
- **Podmínka odborné způsobilosti:** ne
- **Maximální počet dětí na pečující osobu:** není stanoven
- **Provozovatelé:** fyzické a právnické osoby
- **Úhrada od rodičů:** smluvní ceny
- **Kontrola kvality poskytované péče:** není prováděna
- **Hygienické, prostorové a provozní požadavky:** ne
- **Požadavky na stravování:** ne
- **Delikty a sankce:** stanoveny pouze v souvislosti s provozováním živnosti
- **Povinnost uzavřít pojistnou smlouvu odpovědnosti za škodu:** ne

Odborná způsobilost pro vázanou živnost „Péče o děti do 3 let věku v denním režimu“

- a) odborná způsobilost k výkonu povolání všeobecné sestry, zdravotnického asistenta, ošetřovatele, porodní asistentky, záchranáře, všeobecného sanitáře
- b) odborná způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka nebo pracovníka v sociálních službách
- c) odborná kvalifikace k výkonu povolání učitele mateřské školy
- d) profesní kvalifikace pro činnost chůvy pro děti do zahájení povinné školní docházky
  - ← zkouška ověřující dosažení profesní kvalifikace
- e) doklad o vykonání tříleté praxe v oboru*
- f) doklad o uznání odborné kvalifikace*

*) Platí pro výkon činnosti, nikoliv pro získání živnostenského oprávnění

Oblasti odborné způsobilosti v rámci zkoušky pro profesní kvalifikaci Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky:

- Dodržování zásad bezpečnosti a prevence úrazů
- Poskytování první pomoci dítěti/dětem
- Péče o běžně nemocné dítě v domácím ošetřování
- Vedení dítěte k hygienickým návykům
- Uplatňování zásad správného životního stylu podle věku dítěte
- Uplatňování metod a forem pedagogické práce s ohledem na věk dítěte/dětí
- Řešení nepříznivých výchovných situací z pedagogicko-psychologického hlediska
- Uplatňování znalostí o vývojových etapách a socializaci dítěte v praxi
- Dodržování etických principů při práci chůvy a vedení dítěte k morálním hodnotám
- Orientace v pracovněprávních vztazích uplatnitelných v profesním životě chůvy
- Provozní a hygienická pravidla při práci s dětmi v zařízení či domácnosti dítěte

Hygienické požadavky na prostory a provoz provozoven

- **Nezastavěná plocha oploceného pozemku pro pobyt a hry dětí včetně travnaté plochy - nejméně 4 m² na 1 dítě.**
- **Vnitřní prostory musí umožňovat volné hry, odpočinek, osobní hygienu a tělesná cvičení.**
- **Plocha denní místnosti užívané jako herna a ložnice - nejméně 4 m² na 1 dítě; popř. 3 m² na 1 dítě je-li ložnice, jídelna nebo tělocvična stavebně oddělená.**
- **Plocha na 1 lehátko nebo lůžko pro spánek - nejméně 1,7 m² na 1 dítě.**
- **1 dětská mísa a 1 umyvadlo na 5 dětí.**
- **Atd.**

Vzhledem k náročnosti požadavků individuální péče nejčastěji poskytována v domácnosti rodičů dítěte.

Služby individuální péče - shrnutí vybraných poznatků a problémů

- Na území ČR nejsou doposud příliš rozvinuty (nejvíce využívány v Praze a okolí a dalších velkých městech, jinde jen sporadicky)
- Data o jejich rozšíření pouze v omezeném rozsahu
- Nejsou finančně podporovány státem (dotace, daňové úlevy) → komerční služby pro většinu rodičů příliš drahé (náklady v režimu pravidelné celodenní péče přesahují výdělek matky)
- Nerodičovská péče o nejmenší děti často realizována v rámci širší rodiny, nebo za výpomoci známých
- U dětí starších 3 let rodiče preferují veřejné MŠ (důvody: vysoká důvěra v kvalitu, finanční dostupnost, malá zkušenost rodičů s jinými formami služeb)
- Vyhledávány jako nouzové řešení nebo rodiči upřednostňujícími individuální přístup a/nebo vyžadujícími flexibilitu služeb

- **Najímání chův se často odehrává v rámci šedé zóny ekonomiky (výrazně nižší ceny)**
- **Zákon nevymezuje požadavky na kvalitu krom odborné způsobilosti a hygienických podmínek → kvalita služeb není kontrolována**
- **Cenu péče poskytované v rámci vázané živnosti „Péče o dítě do tří let věku v denním režimu“ zvyšují požadavky na zajištění péče vysoce kvalifikovaným personálem a dále vysoké hygienické nároky na prostory a provoz provozoven**
- **Hygienické požadavky na prostory a provoz provozoven v rámci vázané živnosti „Péče o dítě do tří let věku v denním režimu“ příliš přísné → minimum chův provozuje živnost ve své domácnosti a osob oficiálně podnikajících v této oblasti je velmi omezený počet**

- **Chybí osvěta pro potenciální chůvy – manuál možností a zákonných povinností (právní úprava nepřehledná)**
- **Otázka vhodné odborné kvalifikace odpovídající specifické činnosti, jakou je péče o dítě do 3 let věku – zdravotní vs. pedagogické dovednosti a znalosti z (vývojové) psychologie**
- **Potřeba finanční podpory rodičů ze strany státu – příspěvky nebo daňové úlevy, aby si služby mohli dovolit**

Děkuji Vám za pozornost!

jana.barvikova@vupsv.cz

http://www.vupsv.cz/index.php?p=care_for_children&site=default

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz